

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Development of Program for Enhancing Innovative Leadership of Teacher in Vocational College Khon Kaen under Office of the Vocational Education Commission

ศุภลักษณ์ รัตนพันธ์¹, บุญชม ศรีสะอาด²

Supaluck Rattanaphan¹, Boonchom Srisa-Ard²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอน จำนวน 234 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20-0.60 และมีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.91-0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 087-8658418 อีเมล: marika_may@hotmail.co.th

² อาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 043-721764 อีเมล: Boonchom.s@msu.ac.th
¹ Master Student Major Educational Administration and Development Faculty of Education Mahasarakham University
Tel. 087-8658418 E-mail: marika_may@hotmail.co.th

² Department of Educational Research and Development Faculty of Education Mahasarakham University
Tel. 043-721764 E-mail: Boonchom111@gmail.com

มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) ผู้เข้ารับการ พัฒนา 5) ระยะเวลาการพัฒนา 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) วิธีการพัฒนา 8) กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา 9) การประเมินผล และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาครู, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Abstract

The purpose of this research was to 1) study the current condition, desirable condition, need of enhancing innovative leadership of teacher in vocational college Khon Kaen under office of the vocational education commission and 2) development of program for enhancing innovative leadership of teacher in vocational college Khon Kaen under office of the vocational education commission. This research was divided into 2 phases: phases 1: study the current state, desirable conditions and need need of enhancing innovative leadership of teacher. The samples consisted of 234 people. The research instrument was the questionnaire with an Index of Item Objective Congruence between 0.60-1.00, discrimination between 0.20-0.60 and a Reliability between 0.91-0.99. The statistics used for analyzing data were modified priority need index, mean and standard deviation. And phases 2: Development of program for enhancing innovative leadership of teacher in vocational college Khon Kaen under office of the vocational education commission. Focus group discussion included 5 professionals as informants. The research instrument was the evaluation form. The statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The results are as followed:

1. The current state of enhancing innovative leadership of teacher overall and considering each side were at a moderate. Desirable conditions of enhancing innovative leadership of teacher overall and considering each side were at a highest level. Result of the needs were in Creative Thinking have the most needs. Next is the pursuit of new knowledge, create a learning environment and Role model respectively.

2. Result of a program of development for Enhancing Innovative Leadership of Teacher in Vocational College Khon Kaen under Office of the Vocational Education Commission were invented by 9 elements 1) Introduction 2) the principle and reason

3) the objectives of the program 4) development participants 5) development period 6) content 7) development method 8) development activities and 9) evaluation. The result by experts reported that the program's possibility, suitability is at the most level.

Keywords: Teacher Development, Enhancing Innovative Leadership

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน รุนแรง และคาดไม่ถึงต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นคนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว การสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและปรับตัวให้มีจุดยืนที่เข้มแข็งให้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับระบบสังคมเศรษฐกิจโลก (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2559) การสร้างสรรค์นวัตกรรมจึงมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อ แก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ จำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนอง การเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง (ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, 2553)

นวัตกรรมการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 หมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา กำหนดว่ารัฐจะต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่

ผู้ผลิต และผู้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่าง ยิ่งที่สถานศึกษาต่างๆ จะต้องพัฒนานวัตกรรม หรือนำนวัตกรรมต่างๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และเป็นไปตามการแถลงนโยบาย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 นโยบายด้านที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ส่งเสริม อาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความ ต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ (วิทยาลัยการอาชีพวังน้ำเย็น, 2557)

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบันนั้น กระแสนวัตกรรมได้กลายมาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ และคุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา ทั้งนี้ การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา จึงจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรเพื่อยกระดับสถานศึกษาสู่การเป็น โรงเรียนนวัตกรรม (Innovative School) ในส่วนของสถาบันการอาชีวศึกษา จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจ ตาม พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 13 กำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา สามารถรวมกันเป็นสถาบันการอาชีวศึกษาตามคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่คำนึงถึงการประสานความร่วมมือให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยมีพันธกิจ ดังนี้ 1) เพื่อ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการ

อาชีวศึกษาเกษตรแนวใหม่สู่สากล 2) เสริมสร้างโอกาสทางการ อาชีวศึกษาแนวใหม่ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และ3) พัฒนาระบบบริหารจัดการ อาชีวศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสถาบันการวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น (สถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น, 2559)

บทบาทหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา ก็คือ ครูผู้สอน ที่ต้องเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เชิงนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียน เป็นผู้นำที่มีความสามารถ ในการเข้าถึงปัญหา หรือโอกาสที่สลับซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิด ขึ้นมาก่อน โดยผู้นำหรือครูผู้สอน จะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative Intelligence) เพื่อ ช่วยให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหามาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมใน องค์การมากขึ้นอีกด้วย (Weiss and Legrand, 2011) จากข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตาม ความคิดเห็นของครูและพนักงานราชการ วิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ยังมีอุปสรรคต่อการบริหารทรัพยากรใน สถานศึกษา ครู และพนักงานราชการมีความคิดเห็นว่า ฝ่ายวิชาการ ควรมีการจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ทุก แผนกวิชา ส่งเสริมให้ครู นักเรียน นักศึกษาใช้ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และควรมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่สนองความสามารถความสนใจ และความถนัดของนักเรียน นักศึกษาให้เหมาะสม (ธวัชแบบขุนทด, 2560) ดังนั้น จึงควรหา แนวทางพัฒนาสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของครู เพื่อให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมใน สถานศึกษา

ขึ้น (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552)

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคของอาชีวศึกษาในประเทศไทย พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษา จำนวนมากขาดโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดีเพราะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้เมื่อ เปรียบเทียบกับผู้ที่จบปริญญาตรีแล้ว ผู้จบอาชีวศึกษาจะมีความก้าวหน้าในอาชีพการงานน้อยกว่า ซึ่ง ส่งผลต่อโอกาสในการเลื่อนขั้นทางสังคมของครอบครัว รายได้น้อย ในส่วนของภาคธุรกิจประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานทักษะ ส่งผลให้จำเป็นต้องจ้างแรงงานไร้ทักษะหรือแรงงานที่มีทักษะไม่ตรงกับความ ต้องการ ความสามารถในการแข่งขันตกต่ำลง (ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์, 2557) สาเหตุดังกล่าวเป็นผล พวงจากความสามารถในการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา จากข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของ ครู พบว่า ครูขาดการสร้างองค์ความรู้ และการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ มาพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง เนื่องจากขาดความเข้าใจในเรื่องการทำผลงานในเชิงสร้างสรรค์หรือ สร้างองค์ความรู้ใหม่ ในการพัฒนาการสอน จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (นิวรรณ ไชยรัตน์, 2552) ซึ่งตรงกับการศึกษาของธวัช แบบขุนทด ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาและเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมพบว่า ความสามารถของผู้นำยังขาดการพัฒนา ดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและ ใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น จากผลการศึกษา ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของครูและพนักงานราชการ วิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพบว่า ยังมีอุปสรรคต่อการบริหารทรัพยากรในสถานศึกษา ครู และพนักงาน ราชการมีความคิดเห็นว่า ฝ่ายวิชาการ ควรมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการจัดการ เรียนรู้ทุกแผนกวิชา ส่งเสริมให้ครู นักเรียน นักศึกษา

ใช้ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการจัดทำ แผนการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่สนองความสามารถ ความสนใจและความถนัดของนักเรียน นักศึกษาให้เหมาะสม (ธวัช แบนขุนทด, 2560) ดังนั้น จึงควรหาแนวทางพัฒนาสถานศึกษา มีการ ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของครู เพื่อให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาขึ้น (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552)

ในการสร้างหรือการพัฒนาสิ่งใหม่ต้องเริ่มต้นจากผู้นำ ผู้นำต้องมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ เชิงนวัตกรรมเสียก่อน แล้วค่อยคิดที่จะพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมแก่บุคคลอื่น โดยที่ต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะเพื่อเป็นปัจจัยเบื้องต้นนั้นคือในการสร้างหรือพัฒนา นวัตกรรมทาง การศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การแสวงหาความรู้ใหม่ เป็นความสามารถในการเปิดใจยอมรับ แนวคิด/วิธีการทำงานใหม่ๆ รับการเรียนรู้ในมุมมองที่หลากหลาย มีความรู้ด้าน นวัตกรรม และเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง
- 2) ความคิดสร้างสรรค์โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้น สิ่งเร้าให้เกิดความคิดใหม่ๆ
- 3) การทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานร่วมกันตามบทบาทภาระหน้าที่ที่ รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน
- 4) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยสร้าง แรงผลักดันหรือเงื่อนไขต่างๆ ที่มีอยู่ภายในและภายนอกตัวบุคคลที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการทำงาน ในการจูงใจให้มีประสิทธิภาพ ทักษะใหม่ และสามารถใหม่ และ
- 5) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นแสดงออกของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในบทบาทหน้าที่การส่งเสริมต่อการเรียนรู้เชิง นวัตกรรม จัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพผลักดันการริเริ่มของบุคคล ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ (พลู เตชะรินทร์, 2553 ; อรอนงค์ โรจนวิวัฒน์บุลย์, 2553 ; Bessant, 2010 ; Chuang, 2010 ;

Keith, 2011) แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น นั้น การพัฒนาโปรแกรมเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่มี องค์ประกอบโปรแกรมที่ชัดเจน ในมุ่งเน้นพัฒนา สมรรถนะครู เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ อย่างเป็นระบบขั้นตอน หรือมี รายละเอียดของการ พัฒนา และการเสริมสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้บริการ ตามความต้องการของบุคคล อย่างมีประสิทธิภาพ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและเกิด ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการ พัฒนาโปรแกรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการ เสริมสร้าง ขั้นที่ 2 ออกแบบโปรแกรม และขั้นที่ 3 ประเมินโปรแกรม โดยการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัย กำหนดองค์ประกอบโปรแกรม ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม และ 4) การวัดและประเมิน ผลโปรแกรม (Boone, 1992 ; Caffarella, 2002)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมา นั้น ชี้ให้เห็นว่าผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถาน ศึกษา นั้น มีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนและ ศักยภาพของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและ บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอน โดยพัฒนา ชีตความสามารถของผู้เรียน รวมทั้ง สนับสนุนและสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดแก่ผู้เรียน เป็น ผู้พัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา นำ ไปสู่การสร้างนวัตกรรมต่างๆ ขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยใน ฐานะที่เป็น ผู้ปฏิบัติงานได้ตระหนักและเห็นความ สำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อีกทั้ง ยังเกิดข้อ สงสัยว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึงประสงค์อยู่ในระดับใด และมีโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่นเป็นอย่างไร จึงสนใจที่จะศึกษา โปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากร คือ ครูผู้สอนในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 580 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 234 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

1. การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 3 แห่ง ๗ ละ 2 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การประเมินโปรแกรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการใช้แบบประเมินโปรแกรมที่สร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบประเมินโปรแกรม

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ (ดังตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่	2.39	0.75	น้อย	4.65	0.44	มากที่สุด	0.7406	2
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์	2.48	0.59	น้อย	4.61	0.47	มากที่สุด	0.8589	1
3. ด้านการทำงานเป็นทีม	3.83	0.69	มาก	4.53	0.39	มากที่สุด	0.1828	4
4. ด้านการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้	4.59	0.55	มากที่สุด	4.93	0.24	มากที่สุด	0.0741	5
5. ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.06	0.45	มาก	4.84	0.29	มากที่สุด	0.1921	3
โดยรวม	3.47	0.61	ปานกลาง	4.71	0.37	มากที่สุด		

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น มี องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 4) ผู้เข้ารับ การพัฒนา 5) ระยะเวลาการพัฒนา 6) ขอบข่ายเนื้อหา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาแบ่ง ออกเป็น 5 Module ได้แก่ Module 1 การแสวงหาความรู้ใหม่ Module 2 ความคิดสร้างสรรค์ Module 3 การทำงานเป็นทีม Module 4 การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และModule 5 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 7) วิธีการพัฒนา 8) กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา และ9) การประเมินผล และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ หน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในฐานะที่เป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำแต่ละคนที่แสดงออกในพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย

ที่วางไว้ ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดขึ้นได้ และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป (บุญเลิศ อ่อนกุล, 2545) ซึ่งองค์กรที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะส่งผลให้องค์กรสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ มีการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบแผนงานหรือโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรยายภาคการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, 2560) จึงส่งผลให้สถานศึกษามีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างไรก็ตามหน่วยงานต่าง ๆ ยังเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังคงต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องงานวิจัยของวัลลภ บุญสุวรรณ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ขอนแก่น โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด ขอนแก่น มี องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทนำ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 4) ผู้เข้ารับ การพัฒนา 5) ระยะเวลาการพัฒนา

6) ขอบข่ายเนื้อหา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ขอนแก่น ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาแบ่ง ออกเป็น 5 Module ได้แก่ Module 1 การแสวงหาความรู้ใหม่ Module 2 ความคิดสร้างสรรค์ Module 3 การทำงานเป็นทีม Module 4 การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และModule 5 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 7) วิธีการพัฒนา 8) กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา และ 9) การประเมินผล และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้รับการเสริมสร้างให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด ระบุขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นที่จะนำไปสู่การสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพให้กับผู้เสริมสร้างจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง (Rothwell and Cookson, 1997) ใช้วิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ มีการฝึกอบรมการจัดกิจกรรมที่มีการกำหนดระยะเวลา หลักสูตรเนื้อหาที่แน่นอน รวมทั้งการกำหนดสถานที่ในการใช้โปรแกรมด้วย (วิเชียร วิทยอุดม, 2550) ได้ให้ความหมายโปรแกรม หมายถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ บุญสุวรรณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเมืองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหาวิธีการพัฒนา และการประเมินผล ส่วนผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง

กับงานวิจัยของกนกอร กวานสุพรรณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อ สร้างสรรค์ด้วยปัญญาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร พบว่า โปรแกรมเสริมสร้าง ทักษะการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ (1) แนวคิดพื้นฐาน (2) หลักการ (3) วัตถุประสงค์ (4) เนื้อหา (5) กระบวนการและ (6) การวัดและประเมินผลกระบวนการของโปรแกรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรม พัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูมี องค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ (1) วิสัยทัศน์ (2) หลักการ (3) วัตถุประสงค์ (4) เนื้อหา (5) กระบวนการ (6) โครงสร้าง (7) การวัดและประเมินผลกระบวนการของโปรแกรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในการพัฒนาครูนั้นผู้บริหารและครูควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างจริงจัง

1.2 การนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษาต่างๆ ควรปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ และปฏิบัติตามอย่างจริงจังตามโปรแกรมที่วางไว้

1.3 เวลาที่ในการพัฒนาแต่ละขั้นตอนอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและควรพัฒนาให้ครบทุกขั้นตอนตามโปรแกรมที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาครูและนักศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม

2.2 ควรมีการวิจัยผลการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูและนักศึกษาตามโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกอร กวานสุพรรณ. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อ สร้างสรรค์ด้วยปัญญาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 11(2), 1-13.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่

3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. จำกัด.

กิริติ ยศียงง. (2552). *องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐสิฏฐิ รัชเกียรติวงศ์. (2557). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- ธวัช แบนขุนทด. (2560). ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและพนักงานราชการ วิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิวรรณ ไชยรัตน์. (2552). หลักการเขียนบทความทางวิชาการ. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.sahavicha.Con/readme.php?name=article&file=readarticle&id=65> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563].
- บุญเลิศ อ่อนกุล. (2545). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พลุ เดชะรินทร์. (2553). ความสำคัญของนวัตกรรมในการแข่งขันยุคใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ลิปรีช.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัลลภ ปุยสุวรรณ. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2550). การพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ: ธนวิซการพิมพ์.
- วิทยาลัยการอาชีพวังน้ำเย็น. (2557). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558. สระแก้ว: ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ. วิทยาลัยการอาชีพวังน้ำเย็น.
- ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. (2553). “องค์กรแห่งนวัตกรรม” ทางเลือกของผู้ประกอบการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (2559). รายงานประจำปี 2559. ขอนแก่น. วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2559). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(2), 117-128.
- อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2560). ลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทของ 19 การศึกษาไทย. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 8(1), 163-175.

อรอนงค์ วัฒนบุญญ์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม*. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วยซึ่งวัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Bessant, H. (2010). *Exploring innovation*. London: Berkshire.

Boone, E.J. (1992). *Developing Programmer in Adult Education*. New Jersey: Prentice.

Caffarella, R.S. (2002). *Planning Programs for Adult Learners*. San Francisco: Jossey bass.

Change, R. (2010). *Innovation process*. New York: Cambridge.

Keith, D. (2011). *Motivative Innovation*. Singapore: Green Giant Press.

Rothwell, W.J. and Cookson, P.S. (1997). *Beyond Instruction: Comprehensive Program Planning for Business and Education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Weiss, S.D. and Legrand, P.C. (2011). *Innovative Intelligence*. Ontario: John Wiley & Sons Canada, Ltd.